

Leinateated

† **Viive Berendsen**, sünd. 30/9 1936 Tallinnas, suri 3/9 2017 Kingstonis, Ont. (EE)

†

Poul de Renouard

* 14/10 1921
† 25/9 2017

IMBI
laste ja lapselastega
Ulvi
Sugulased ja sõbrad
Taanis, Eestis, Rootsis
ja Ameerikas

Puhka rahus!

Matusetalitus toimub reedel, 6. oktoobril kell 10.30 Vestre Lille Kapel, Århus. Muldasängitamine leiab aset hiljem Kopenhaagenis Garnisoni surnuaias.

Pouli mälestust võib austada EKK Lillefondiga: bg 813-4892.

†

Armas sõber

Poul de Renouard

Mälestame kurbuses

MALLE
ILLA ja GUSTAV

†

Armas kauaaegne sõber

Hillar Tarning

Sind mälestavad

THU ja ENN
ANDERSON

†

Noorpõlvesõpra

Hillar Tarningut

Mälestavad

AHTO, REIN, UDO, ANTS

†

Armas

Hillar Tarning

Mälestame kurbusega

ANTS, HARALD, SILVI

TOETAGE

EKK

Lillefondi

Bg: 813-4892

Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis külastas Tartut

Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis (ETSR) delegatsioon külastas 15. ja 16. septembril Tartu linna ja seal asuvaid akadeemilisi asutusi, kus nende esindajad tutvustasid oma tööd.

Delegatsiooni kuulusid Evelin Tamm (ETSR esimees), Jaak Kiviloog, Maret Paljak, Ivar Paljak, Ruth Rajamaa, Kristiina Rajaleid, Ene Anderson, Ants Anderson, Maret Penno, Ivo Penno ja Anu-Mai Köll. Grupiga liitus külaliskõnelejana prof Hain Rebas Göteborgist.

Ettekanded Tartu Ülikoolis

15. septembril algasid ettekanded Tartu Ülikooli ajaloo ja arheoloogia instituudis, kus teadusdirektor Tõnu-Andrus Tannberg tutvustas instituudi organisatsiooni ja teaduslikku tööd.

Kõneleja mainis, et terves Tartu Ülikoolis tegutseb praegu umbes 12 000 inimest, nendest 8000 on üliõpilased. Ajaloo ja arheoloogia instituudis on kokku umbes 400 inimest, nendest 200 on üliõpilased. Statistika näitab, et üliõpilaste ja teenistujate arv Tartu Ülikoolis on praegu kahanemas. Lootust uueks kasvuks annab siiski fakt, et arvutitehnika alal on Eesti üks juhtivaid maid kogu maailmas. See on hakanud mõjutama Eesti teaduslikku taset, aga ka elutaset üldiselt.

Järgnes prof Hain Rebase ettekanne metsavendade tegevusest Eestis nii esimese kui teise Nõukogude Liidu okupatsiooni ajal.

Aktiivseid metsavendi oli üle Eesti kõige rohkem umbes 15 000 ja tegevuse sihiks oli okupatsioonivõimu saboteerimine kuni Eesti Vabariigi taastamiseni lääneriikide poolt. Kui Läänest abi enam loota polnud, vaibus metsvendade tegevus umbes 10 aasta vältel.

Metsavendlust Eestis on kirjeldanud Mart Laar raamatutes “Metsavennad” (1993) ja “Suurim armastus” (1994) ning Ülo Jõgi “Kas nad olid bandiidid?”. Hain Rebas jätkab teaduslikku uurimust sellel teemal ja tulemused kavatakse avaldada AABSi** raamides Stanfordis.

Tannberg rääkis seejärel oma ajaloouringutest NSVLi okupatsiooniaastatel Eestis ja töö välja perioodi kui vene väed taasokupeerisid Eesti. Selgus, et nad olid jälginud hoolega Otto Tiefi ajutise Eesti valitsuse tegevust nii enne kui pärast Punaarmee saabumist Eestisse septembris 1944. Nad arvestasid ilmselt võimalike probleemidega okupeerimisel. Siinkohal võib lisada, et Läände õnnestus põgeneda Jüri Uluotsal, August Reil ja Helmut Maandil. Ülejäänud valitsuse liikmed arreteeriti ja kolm nendest hukati. 1953. aastal moodustas August Rei Oslos Eesti Eksilvaltsuse, mis 1992. aastal andis oma ülesanded üle Eesti Vabariigi korralisele valitsusele.

Rahvusarhiivi kogud hõlmavad:

- 8,8 miljonit arhivaali (vanim aastast 1240).
- ligi 17 miljonit digitaalkujutist veebis (ca 2,2% kogudest, ca 200 000 paberalusel säilikut).
- 9,5 miljonit meetrit filmi- ja pildidokumentide (vanimad aastast 1908).
- enam kui 100 000 kaarti
- 2200 pitsit.
- ca 1500 pärgamentdokumenti.

Rahvusarhiiv

Päraslõunal külastati Rahvusarhiivi, mida tutvustas ajaloolane Birgit Kibal. Silma torkas institutsiooni uus peahoone, mis sai valmis juunis 2016. Selle fassaadi katab labürintmuustriga tekstiilkangas pingutatud teraskonstruksioonile, mis asub ühe meetri kaugusel ehituse akende pinnast. Sellega saavutatakse lahendus, mis kaitseb liigse valguskiirguse eest ja reguleerib ventilatsiooni.

Ringkäik jätkus näituseruumis, kus näidati muuhulgas arhiivmaterjali Eesti riigi sünniajast aastatel 1917–1920.

Seejärel nägime uurijate toas mitmesaja aasta vanuseid nahkköiteid kiriku ja kohtu dokumentidega. Seal oli ka raamatuid, mis on vene ajal olnud peidetud erakodudes. Näiteks 1943. aastal ilmunud “Eesti rahva kannatuste aasta”, mis kirjeldab Nõukogude Liidu kuritegusid Eestis 1940–41 aastatel, nagu näiteks küüditamised.

Eesti Rahva Muuseum

Laupäeval, 16. septembri ennelõuna pühendati uue Eesti Rahva Muuseumi (ERM) külastamisele. ERM on Eesti viimase aja kõige tähelepanuväärseim ehitusprojekt – paigutatud leidlikult endise Punaarmee lennukvälja maandumiseraja lõppu.

Väljapanekuteks on piiramatult ruumi, nii et suurde “tegelussaali” saaks paigutada kasvõi terve jalgpalliplatsi. Soome-ugri püsinäitus tutvustas seinakaartide abil Volga-, Läänemeresoome – ja Põhjarahvaid. Kokku on Soome-ugri rahvaste liikmeid 24,2 miljonit inimest, nendest 14,4 miljonit on ungari, 5,4 miljonit on soomlasi, 1,1 miljonit on mordvalasi ja 1,1 miljonit on eestlasi. Vadjalasi, isureid ja liivlasi on alla 100 000 ja need rahvad on hääbumas.

Eesti rahvariided ja taluelu tarberiistad olid välja pandud erinäitusel. Rahvariideid oli umbes sadaviiskümmend varianti eri kihelkondadest. Puidust joogikappade kogus võis olla mitusada objekti.

Erilist huvi pakkus ajalooline sini-must-valge lipp, mis oli okupatsiooniajal peidus olnud talu ahju müüri all. Kui Eesti vabanedes 1991. aastal, siis oli see lipp taas välja võetud ja konserveeritud. Lipu õmblesid Pr. Paula Hermann ühes neidude Beermann ja Hermanniga. See õnnistati Otepää kirikus 1884. aastal Eesti Üliõpilaste Seltsi lipuks. Lipule, millest hil-

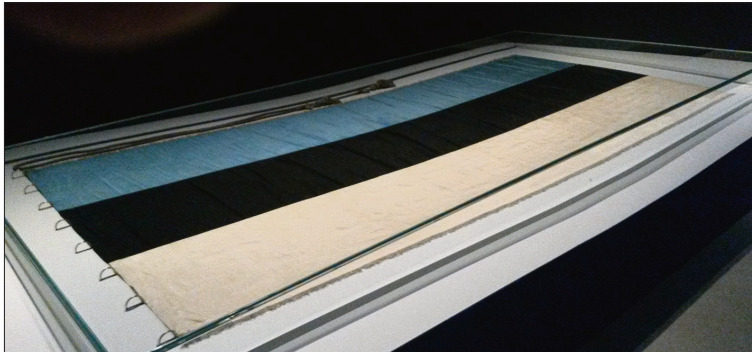
Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis esimees Evelin Tamm.

Rahvusarhiivi kogu. (Fotod: Ivar Paljak)

Rahvusarhiivi uue peahoone ees: Anu-Mai Köll, Maret Paljak, Tõnu-Andrus Tannberg.

Ajalooline sini-must-valge lipp Eesti Rahva Muuseumis.

jem sai Eesti Vabariigi lipp, on pühendatud laulusõnad: “Isamaa sa helde, püha, kuule meie palve iha, meid Su hoidjaiks pühitse”.

Eesti Rahva Muuseumi külastamisega lõppes seekordne ETSRi Tartu reis. Osavõtjatele jäi positiivne mulje esitatud ettekannetest ja külastatud asutuste kõrge tasemest: puhad ja hoolitsetud ruumid moodasid kujunduses, Rahvusarhiivi ja Eesti Rahva muuseumi uued hooned.

Üks osavõtja ütles, et “see oli üks huvitavamaid väljasõite,

mis ETSR seni on korraldanud”. Korraldajatele tänu selle eest!

IVAR PALJAK

“Tõnu-Andrus Tannberg on Eesti ajaloolane ja Tartu Ülikooli õppejõud. Ta tegeleb Nõukogude Liidu, eriti Eesti NSV ajaloo ja Venemaa Keisririigi ajalooga, eriti sõjaajaloo uurimisega. Ta on mitme õpiku kaasautor. 2012. aastast on ta Eesti Teaduste Akadeemia akadeemik ajaloo alal. (Allikas: Vikipeedia)”
***AABS – The Association for the Advancement of Baltic Studies.*